

GÜNCE'L

Açlık Bilgi Bülteni

Yıl 5 - Sayı 45

Şubat 2012

Merhaba,

Bu sayımızda Günce'L'de daha önce ele alınmamış bir konu hazırladık: Obsesif Kompulsif Bozukluk. Hepimizin aşına olduğu bilgilerin yanı sıra son yıllarda OKB ile yürütücü işlevler arasındaki ilişkinin de ilginizi çekeceğini düşünüyoruz. Hepimiz için iyi bir bahar dönemi olması dileğiyle...

Kısaca OKB

Psikolojik Danışmanlık Eğitim ve
Grup Çalışmaları Merkezi

www.guncedanismanlik.net
info@guncedanismanlik.net

T: 0216 3807685
T/F:0216 3807802

Değerlendirme

Yetişkinlerde çocuk ve ergenlere oranla daha sık görülen OKB, 200 çocuktan birinde görülür. Erkeklerde kızlara oranla daha sık görüldüğü, kızlarda daha çok fobik belirtilerle ergenlik öncesi dönemde gözlemlendiği belirtilir.

En belirgin semptomlar bulaşıcı hastalık korkusu, kendine zarar verme ve simetri hassasiyeti olarak bilinir. Birçok çocuk bunlara karşılık gelen kompüsiyonlar olarak el yıkama ve kontrol etme davranışları geliştirirler. Değerlendirme sürecinde yurt dışında en sık kullanılan envanter ise "Yale-Brown Obsessive Compulsive Scale"dir.

Türkçe kaynakları taradığımızda ise 1999 yılında Palulu ve Erol tarafından yürütülen bir çalışma olduğunu fark ettik. Çalışmanın amacı 8-16 yaş grubu çocuk ve gençlerde obsesif kompulsif bozukluğun (OKB) görülme sıklığını çocuk, ergen ve öğretmenlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda belirlemektir. Bulgular dahilinde bu yaş grubunda OKB'nin görülme sıklığı %10.4 olarak bulunmuştur. Araştırmacılara göre bu çalışma, ölçeklerin OKB'nin görülme sıklığını belirlemek açısından güvenilir bir biçimde kullanılabileceklerini ve daha ileri araştırma ve kültürler arası karşılaştırmalı çalışmalara gereksinim olduğunu ortaya koymuştur.

Ayrıntılı bilgiye şuradan ulaşabilirsiniz: http://www.psikiyatridizini.org/viewarticle.php?article_id=621

Tedavi Modeli

OKB'nin çoğu tedavi modelinde olduğu gibi March ve Mülle'nin önerdikleri tedavi modeli de bilişsel davranışçı temele dayanır. Model temel 4 adımın bölüştürüldüğü 12 ila 20 seans süresinde tamamlanır. Her seans amaçların gözden geçirilmesi, geçen haftanın konuşulması, yeni bilginin sunulması ve bir sonraki haftanın ödevinin verilmesi ile tamamlanır.

Birinci adım, 1 seanstan oluşan ve OKB hakkında bilgilerin verildiği psiko-eğitsel bir giriştir. İkinci adımda bilişsel eğitim süreci başlar ve bu iki seansta tamamlanır. Bu adımda çocuğa OKB ile baş edebileceği taktikler sunulur. Üçüncü adımda ise çocuğun sahip olduğu OKB semptomları, kompüsiyonlar, tetikleyici etkenler ve sonuçlar konuşularak bir OKB haritası çıkarılır. Bu sürecin de 2 seans dahilinde tamamlanması hedeflenir. Son adım ise, çocukların terapistleri ile maruz bırakma teknikleri aracılığıyla ilerledikleri seansların tanımlanmasını içerir. Yapılandırılmış bir program içinde ilerleyen bu modelde ebeveyn görüşmelerine de yer verilir. Kitabın ayrıntılarını Günce'L'in Önerdikleri'nde bulabilirsiniz.

OKB ve Yürütücü İşlevler Arasındaki İlişki

OKB hem kaygı bozukluklarının hem de dürtü kontrolü bozukluklarının spektrumunda yer alırken aslında bir yönüyle hala bu spektrumlar içindeki özel yerini de korumaktadır. Semptomlarındaki stereotipi ve temelindeki nörobiyolojik bozukluk OKB'nin araştırmacılar tarafından farklı yönleri ile de ele alınmasına neden olmaktadır. Bu alanda OKB hastalarıyla birçok çalışma yürütülmüş ancak çalışmalar bir genelleme yapmaya izin verecek miktarda bilgi sunamamıştır (Olley, Malhi & Sachdev, 2007).

OKB ve yürütücü işlevler arasında bir ilişki olduğunu öne süren yaklaşım nöropsikolojik yaklaşıma aittir. Bu yaklaşımla yürütülen çalışmalarda OKB hastalarında; işler arasında geçişi sağlama, planlama, aktif bellek, sıralama ve sürdürülebilir dikkat alanları incelenmiştir. Bu çalışmalardan bir tanesinde OKB hastalarının uzaysal aktif bellek ve uzaysal tanımlama becerilerde bozulma görülmüştür (Purcell ve ark.). Diğer bir çalışmada ise OKB hastalarının sözel olmayan bellek, engellenme ile baş etme, kalıplaşmış zihinsel düşünce sistemleri arasındaki geçişlerde ve organizasyonel becerilerde daha kötü bir performans sergiledikleri bulunmuştur (Penades ve ark.).

Kaynaklar: 1.Penades, R., Catalan, R., Andres, S., Salamero, M. & Gasto, C. (2005). Executive function and nonverbal memory in obsessive-compulsive disorder. *Psychiatry Research*. 2. Purcell, R., Maruff P., Kyrios, M., & Pantelis, C. (1998). Cognitive deficits in obsessive-compulsive disorder on tests of frontal-striatal function. *Biological Psychiatry*.

Araştırmacıların Bir Derleme Çalışması

Dr. Metehan Irak ve Dr. Martine. Flament'in Türk Psikiyatri Dergisi'nin 2007 yılına ait sayısında yer alan çalışmaları OKB ve Yürütücü İşlevler arasındaki ilişkiye oldukça yakından ve ayrıntılı bir şekilde bakıyor.

"Çocukluk dönemi başlangıçlı obsesif-kompulsif bozukluğun nöropsikolojik profili" başlıklı çalışması; bir gözden geçirme çalışması olması özelliği taşıyor. 2006 yılına kadar olan veri tabanlarını tarayan araştırmacılar 0-19 yaş arasındaki OKB hastalarının nöropsikolojik performanslarının incelendiği ve herhangi bir tedavi etkinliğinin bilişsel performans üzerindeki etkisinin doğrudan incelenmediği çalışmaları dahil etmişlerdir.

Araştırmacılar derledikleri bulguları dikkat, bellek ve yönetici işlevler alt başlıklarının altında sunmuşlardır. Bundan sonraki bölümde araştırmacıların derlemelerinde sundukları noktalara yer vereceğiz.

"OKB'de bilişsel işlevler söz konusu olduğunda. OKB hastalarının dikkat performanslarında bir "sorun" olmadığı, buna karşılık yaygın kabul gören yaklaşımda, bu hastaların seçici dikkat yanlılıklarının olduğundan söz edilmiştir. Sözü edilen bu seçici dikkat yanlılığı, dikkatin genel olarak çevredeki uyaranların seçici özelliklerine dikkat etme ve bunun dışında kalan uyaranlara dikkat etmeme ya da aldırış etmeme şeklinde ifade edilmiştir" (sayfa: 2).

Böyle bakıldığında bizlerin gördüğü "takılma"ların veya çocukların kolaylıkla bir konudan diğerine geçiş yapamamalarının da altında bu bulgunun yattığını belki söyleyebiliriz.

"OKB hastalarındaki sürekli kontrol etme ihtiyacı ilk anda bir bellek sorunu gibi görünebilir. Flament ve arkadaşlarının bir çalışmasında 10-18 yaş grubunda OKB tanısı ve beş hafta klomipramin tedavisi almış hastalar farklı nöropsikolojik değerlendirmelere tabi tutulmuşlardır. Bu araştırmanın sonuçları OKB'de görsel-uzaysal algı/bellek işleyişindeki bir soruna işaret etmektedir" (Sayfa 5).

"Araştırmacılar depresyonun OKB ile sıklıkla eş tanı olarak görüldüğünü belirtirler. Depresyonun da dikkati olumsuz etkilediği düşünülüp, yüksek depresyonun bellek ve öğrenme sürecine olan olumsuz etkisi hatırlanmaktadır. Yani OKB hastalarında depresyon varsa bunun da dikkat ve belleği olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

"Bellek konusundaki bulgular OKB'de belleğin bozulmuş olduğuna işaret etmemekte, ancak bellek performansında ve görsel-uzaysal algılama yeteneğinde normallerle karşılaştırıldığında işlevsel olmayan farklı bir tür işleyişin olduğunu göstermektedir". (Sayfa 6).

Aslında OKB'si olan danışanlarımızda gördüğümüz bellek performanslarındaki yetersizlikten önce seçici dikkatle ilgili bulguları göz önünde bulundurmak önemli olabilir.

"OKB'de bellek ve dikkat probleminin olmadığı, bunun yerine OKB hastalarının yanlı bir bellek ve dikkat işleyişine sahip oldukları yönündeki yaklaşım, bu yanlılığın kaynağının bir üst bilişsel sistem sorunu olabileceğini düşündürmektedir" (Sayfa 6). Yürütücü işlevler dediğimizde anladığımız planlama, sırlama, öncelik belirleme, esneklik ve aktif bellek gibi alanlar işte bu üst sistemlerin içinde yer almaktadır.

"Beers'in çalışmasının bulgularında ise depresif olmayan, erken teşhis edilen ve ilaç tedavisi almamış olan çocukluk dönemi başlangıçlı OKB hastalarının bilişsel işlevlerinde bir bozulma görülmemiştir" (Sayfa 7).

Dr. Irak ve Dr. Flament'in derlediği tüm bu bulgular OKB ile ilgili entegre bir modele ihtiyaç duyduğumuzu gösteriyor, OKB'nin nöropsikolojik dayanaklarından hareketle, OKB ve Yürütücü İşlevler arasındaki ilişkiyi bilmek bizlerin de sağaltım planlarımızı yaparken değişik bakış açılarını da göz önünde bulundurmasına yardımcı olacaktır.

Makaleye şu adresten ulaşabilirsiniz:

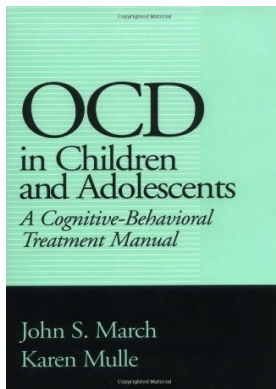
<http://www.turkpsikiyatri.com/C18S4/01cocuklukDonemi.pdf>

Güncel'in Önerdikleri

Kitabın Adı: OCD in Children and Adolescents, A Cognitive—Behavioural Treatment Manual

Yazar: John S. March & Karen Mulle

Yayınevi: The Guilford Press

Kitabın Adı: Beyninde Takıntılar Olursa Ne Yapmalısın?

Yazar: Dawn Huebner

Yayınevi: Efil Yayınevi Yayınları

"Beyninde Takıntılar Olursa Ne Yapmalısın" adlı bu kitap çocuklar ve ailelerine OKB'nin üstesinden gelebilmek için bilişsel davranışçı teknikleri öğretmektedir." (Kitabın arka kapağında).

